

Wizja rozwoju obszarów wiejskich

Prof. dr hab. K. Duczkowska-Małyśz

Szkoła Główna Handlowa

ALMAMER-WSE

Warszawa

„ Chcemy obszarów wiejskich, które mają zdrową ekonomię, ekologię, tkankę społeczną i kulturową, które są zdolne funkcjonować i w których warto żyć”

Laendlicher Raum nr 1/1996

Nowe spojrzenie na obszary wiejskie

- Dalsze różnicowanie się europejskiego modelu gospodarstwa rolnego
- Nowe priorytety w polityce spójności i Wspólnej Polityce Rolnej – nacisk na politykę wiejską
- Nowy kontekst rozwoju obszarów wiejskich – zmiany funkcji wsi
- Globalizacja *versus* podtrzymywanie narodowych struktur i cech wsi i rolnictwa

Przyszłość wsi ma wyznaczone przez CAP ramy:

- **zachowanie i pielęgnacja krajobrazu wiejskiego**
- **oszczędne gospodarowanie dobrami naturalnymi i zrównoważony rozwój**
- **ochrona terenów przed wyludnianiem**
- **rozwój nowych funkcji wsi**
- **ochrona naturalnych gospodarstw rodzinnych,**
- **bardziej „zielony” model rolnictwa**

Przyszłość rolnictwa będzie określona przez

- Światowe trendy dotyczące miejsca i charakteru samego rolnictwa jako działu gospodarki żywnościowej
- Relatywnie coraz mniejsze dochody z konwencjonalnej produkcji rolnej
- Zdecydowane preferencje w modelu konsumpcji do spędzania czasu wolnego
- Rosnącą rolę publicznych usług wsi
- Zmianę preferencji konsumentów w spożyciu żywności
- Dalszą ewolucję CAP i jej priorytety

Nowe priorytety CAP odpowiadające nowym wyzwaniom

- **Łagodzenie zmian klimatycznych** – potencjalny efekt: redukcja gazów szkodliwych
- **Energia odnawialna**- potencjalny efekt: chronić zasoby nie odnawialne
- **Gospodarka zasobami wodnymi**- potencjalny efekt: lepsze i bardziej produktywne wykorzystanie zasobów wodnych
- **Biodwersyfikacja**- potencjalny efekt: zachowanie bogactwa genetycznej różnorodności, redukcja substancji szkodliwych w środowisku

Zmiany na obszarach wiejskich będą przebiegać pod wpływem dwóch, sprzecznych ze sobą tendencji:

-
- **globalizacji, której katalizatorem jest Unia Europejska i Jednolity Rynek**
- **podtrzymywania specyfiki narodowych struktur, cech i zjawisk, co jest wynikiem trudności w pokonywaniu barier transformacji**

Włączaniu się wsi w nurt globalizacji sprzyja

- umacnianie się Jednolitego Rynku = korzyści z wymiany
- wyzwania ze strony konkurencji
- wymagania światowego handlu- GATT/WTO
- ponadnarodowe porozumienia o charakterze integracyjnym i wyzwania stamtąd płynące
- partnerstwo regionów
- ***Przyszłość: różne typy i formy żywotnych gospodarstw i mobilnych na rynku = wieś aktywna***

Wsie aktywne zmieniają funkcje

- **Tradycyjne** – miejsce pracy i życia rodzin rolniczych, produkcja surowców żywnościowych
- **Modernizacja rolnictwa = wielofunkcyjność wsi**
- **Nietradycyjne (*postmodernizacyjne*):** wielozawodowość, rekreacja, przyrodolecznictwo, spędzanie czasu wolnego,
- Wieś jako miejsce świadczenia usług publicznych i pełnienia funkcji publicznych

Wzmacnianiu tendencji narodowych sprzyja:

- chęć zachowania własnej tożsamości
- tradycyjny typ społeczności lokalnej
- niechęć do zmian
- trudności dostosowywania się do nowych sytuacji

W przyszłości – w oparciu o tę tendencję współistnieć mogą dwa typy wsi

Pierwszy typ – wieś tradycyjna oparta o struktury kryzysogenne

- „Trwanie na ojcowiznie”- brak kontaktu z rynkiem i brak innych perspektyw dla rozwoju gospodarstw
- Niska społeczna mobilizacja
- Wyraźna orientacja na działania według lokalnych tradycji - silne przywiązanie do ziemi
- Niska skłonność do zrzeszania się i grupowych przedsięwzięć
- Nieufność do wszystkiego, co narusza utarte kanony

***Model wsi w złym sensie tradycyjnej – podstawa:
drobne gospodarstwa, produkujące głównie na
potrzeby własne – regiony oddalone***

Drugi typ – wieś tradycyjna aktywna oparta o nowe funkcje

- Wykorzystuje przewagi konkurencyjne, a zwłaszcza „rentę zapóźnienia” czyniąc ją walorem rozwoju
- Umiejętnie korzysta z wiedzy i informacji – poszukuje dróg wyjścia z zapóźnień
- Aktywnie korzysta ze środków finansowych UE przeznaczając je na łagodzenie społecznoekonomicznych dysparytetów
- Wykazuje większą akceptację dla UE, przemian rynkowych, dostosowań do zmian

Zmiany Wspólnej Polityki Rolnej

- będą coraz trudniejsze dla rolników
- spowodują nowe problemy, nowe podziały i nowe zróżnicowania
- będą wymagać jeszcze większej mobilizacji mieszkańców wsi

Pokonywanie zapóźnień rozwojowych przez obszary wiejskie

- **Dokonywać się będzie dzięki polityce zorientowanej na rozwój a nie wyrównującej dysparytety**
- **Spowoduje włączenie wsi w budowę gospodarki konkurencyjnej, innowacyjnej, opartej na wiedzy – Strategia Lizbońska nie wyłącza wsi**
- **Przyniesie „problemy nowej generacji”**
- **Będzie procesem ewolucyjnym – wiele form, typów, funkcji, różnorodność struktur i szans**